

SVET BREZ MORALE

Ali obstoja most med krščanstvom in marksizmom? Mi sicer mislimo, da ga ni, toda samega vprašanja ne gre ironično zavreči. Kajti z njim, s tem vprašanjem, se danes v domovini bavijo resni ljudje in nekatere svetni duhovniki in redovniki to vprašanje čisto resno raziskujejo, nekateri v upanju, da most obstoja in da ga bodo odkrili. Če to vemo, potem postane tudi jasnejše, zakaj se je del naše duhovščine toliko prizadeval, da se ostvari nek modus vivendi z oblastjo. Če ob tem izključimo tistih nekaj duhovnikov, ki so v srcu in duši odpadli od vere, - in na prste ene roke jih lahko naštejemo, - vendar ne moremo vsemu preostalemu delu brez dokazov očitati zgolj pohlep po materialnih dobrinah, ki jih je gnal v zagovarjanje sožitja z režimom. To bi bilo sila krivično do vse naše duhovščine, ki je kljub ekscesom vendar v najhujših časih stala s svojim narodom in trpela z njim.

V vprašanju je namreč mnogo, mnogo več kot pa le tista pokojnina. Duhovščina je znala trpeti prej in bi znala in morala tudi zdaj, če bi bilo treba. Če namreč ne bi bilo tako, potem bi Cerkvi na Slovenskem odzvonilo že pred petnajstimi leti. To pa se ni zgodilo. Mariborski škof msgr. Dr. Držičnik je o tem govoril 18. oktobra lani v Rimu: 'Mnogi, ki ste zapustili svojo domovino, ste mislili, da bo v domovini onemogočeno vsako versko življenje. A ni tako. Slovenske cerkve so polne, ljudje v domovini so verni in to tudi velika večina mladine. Danes se versko življenje odvija (predvsem) v cerkvah. Če se je sicer obisk sv. maše malo znižal, so se pa zato sv. obhajila znatno pomnožila...'

Kako je to mogoče? Delni vzrok temu je popolni moralni vacuum, v karega je padla družba, ko je revolucija uničila stari svet in njegovo lestvico moralnih vrednot. Toda ko je vladajoči razred uničeval ta stari svet in z njim moralne vrednote, duhovne praznine, ki je za zijala, ni mogel napolniti z nečim novim, ker tistega novega ni imel. Na zunaj se je sicer potem zdelo, da je bil stari moralni red zares uničen in v svoji kratkovidnosti je vladajoči razred triumfiral. Toda v resnici se je zgodilo nekaj drugega. Morala je tako strahotno padla, izprijenost se je tako silno povečala, da je z leti postal sam režim nad tem zaskrbljen. In ni čudno: saj na nekaterih so dišjih v Sloveniji ločitvene tožbe zavzemajo kar 40% vseh tožb, da o naravnem prirastku v Sloveniji, ki je menda najnižji v Evropi, sploh ne govorimo.

Tu se je spet pokazalo, da je lahko samo vera tista, ki more izpolniti moralno praznino in posredovati lestvico moralnih vrednot. Tako se je slovenski človek začel vračati k Bogu. Seveda prihaja pri tem do čudovitih anomalij, ko se v Boga iskajočem človeku krešeta krščanski in marksistični pogled na svet. Ali je možen modus vivendi med njima? Ali celo obstoja most med njima? Vprašanje je spričo okoliščin, nove družbe, novih generacij in problemov, o katerih pred vojno niti sanjali nismo, tako zapleteno, da čisto celo duhovnik stoji v zadregi.

V tej zvezi ali ob tej priliki velja omeniti decembrsko številko revije PERSPEKTIVE, ki izhaja v Ljubljani. Avtor članka "Na rob vati = kanskemu koncilu" je Primož Kozak, eden od odgovornih urednikov in sin pok. Ferda Kozaka. V nasprotju z ostalim tiskom, kateremu to tudi zameri, Kozak analizira, kaj se dogaja na Slovenskem: vpliv (ali funkcija?) verstva med ljudmi narašča. Verouk obiskuje vedno več otrok. Novomašniška posvečenja so prava ljudska slavja v dobrem smislu besede in vedno več ljudi odhaja v bogoslovje. Obisk cerkva ni majhen. To kaže, zaključuje Kozak, da se slovenski človek vrača v verski krog, tam išče povezave s soljudmi, ureditve medsebojnih odnosov ali celo ovrednotenje svojega življenja. Potem nadaljuje, da so časi stare vernosti "zunanje narave", časi "klerofašistične deformacije slovenskega katolicizma", ki je "s svojo nestrpnostjo in pozneje s svojo napadalnostjo... in hipokrizijo postal prototip vsega, kar je (bilo) na Slovenskem najbolj inertnega, neresničnega in... nazadnjaškega... zelo daleč. Študent, ki konča fakulteto, ve o človeku bore malo: homo sapiens se mu razodeva kot sklop nagonov, ki ga potrebuje večje družbo; to doštudirano bitje nima posebnih predispozicij za lastno notranje življenje, redko ve, kaj se je zgodilo pred njim in nima odnosa do lastne zgodovine. "Tuj mu je pomen duhovne rasti evropskega človeka do danes in neznana so mu zapletena pota evropskega spoznavnega in moralnega zorenja. Sredi skrajno zamotane družbe dvajsetega stoletja ostaja brez osnovnih idejnih in moralnih inštrumentov za orientacijo, človeški polizdelek, ki ga je nemogoče za marsikaj porabiti, ne more pa nič vsebinskega iz njega samega izhajati."

Kozak nato nakazuje, kako se iz negativne slike predvojnega verskega življenja kažejo manj negativni obrisi (sedanjosti), "obrisi, ki jim prav razvsebinjenje našega življenja daje pozitiven značaj?" Dasi je zanj "verska resnica sicer dogma, vendar (je) hkrati tudi neka totalna resnica... in morala, ki človeka notranje razčlenjuje, ga uči ločevati laž od resnice in ustvarja v njem osnovno potezo človečnosti - razpon med bitjo in ničem v človeku." Tako še našteva v pozitivnem smislu naprej in prihaja do zaključka: "Naštevajoč funkcionalne poteze verskega življenja danes smo pravzaprav naštevali poteze, ki naše mu življenju manjkajo: Celovita resnica, moralni razpon, notranje kultiviranje, združevanje, osmislitev, evropsko izročilo, tradicija, poezija. Zakaj smo vse to izgubili? Rečeno je bilo, da je treba najprej narediti eno, potem pa se bo samo od sebe razrešilo tudi drugo. In tako je bilo storjeno. Ampak nič se ni razrešilo samo in tudi ne kaže, da bi se nameravalo. Če je kaj, potem je najbrž res, da življenje neke človeške skupnosti raste zmeraj v celovitih razmerjih. Res bomo morali počasi začeti razumeti družbo kot totaliteto vseh kategorij človeškega življenja in premišljevati, kaj pomenijo pojmi, ki smo jih poprej naštevali, kako vključiti te pojme v rast našega sveta in kako organizirati duhovno življenje od tam naprej, kjer se je za širši krog ustavilo. Toliko na rob dogajanja v Rimu," zaključuje Primož Kozak.

Ob tem se včasih vsiljuje misel, da so v domovini ljudje prišli korak dlje kot pa v emigraciji. In to tam, kjer so mnogi med nami najmanj pričakovali. Toda - kot smo že tolikokrat zapisali - doma rastejo novi rodovi. In rešitev naše domovine in njenega problema bo prišla samo od teh rodov. Pred kako ogromno odgovornostjo in pred kakšno priložnostjo stoji v tem dogajanju slovenski duhovnik, slovenski kristjan! Ali ni dolga leta nazaj Clemenceau zapisal: "Če bi vsi kristjani vzeli zares svojo vero, bi se izvršila revolucija, ki bi napravila nepotrebno vsako drugo revolucijo."

In vse to so vprašanja, ki v neki meri zadevajo tudi vse nas, ki živimo izven domovine, - dokler se prištevamo v slovensko narodno občestvo. V vprašanju je danes mnogo, mnogo več, kot pa le sestanek 2600 starcev v Vatikanu, katerega bi radi nekateri brezbržno ali z omalovaževanjem odpravili.

SAMOSLOVENC I

Ne trdimo, da Tito bere KLIC TRIGLAVA, čeprav ni dvoma, da našemu pisanju verno sledi nekaj plačanih uradnikov, ki sestavljajo poročila. Po takem ali drugačem naključju je štiri dni po objavi članka v našem listu Tito v Beogradu potrdil navedbe o samoslovenskih težnjah v domovini, čeprav ni omenil Slovencev po imenu:

KLIC TRIGLAVA, 19. januarja 1963.

TITO, 23. januarja 1963.

članek "O smislu Jugoslavije":

v govoru na mladinskem kongresu:

"V Sloveniji sami se danes sprasujejo, čemu Slovenci ne bi smeli imeti svojo lastno vojsko ... (in) čemu je Slovincem potrebna tako širokopotezna jugoslovanska zunanja politika..."

"Obstajajo celo nekateri nacionalistični elementi, ki govore, da bi morale narodne republike imeti svojo vojsko, svoj denar in celo zunanjo politiko."

Vsekakor postane Titov govor jasnejši, če ga primerjamo s poročilom v našem listu, in na vsak način je Titova izjava dodala poročilu lepo mero realizma, ker je pokazala, da so samoslovenski glasovi prišli tudi njemu na ušesa. Trditi je torej mogoče, da je beograjska centralistična politika presedla vsaj nekaterim slovenskim komunističnim voditeljem.

Pri tem se lahko čudimo nad balkanskim pojavom, da vsakdo, ki zleze h koritu, postane centralist; saj se komunistična partija v tem prav malo razlikuje od predvojnih strank. Po eni strani so temu kriva trda dejstva, s katerimi se sreča vsak, ki upravlja državo. Ni mogoče prezreti resnice, da je en del hudo zaostal. Po drugi strani je krivda na pomanjkanju prave demokratične miselnosti pred vojno in po njej. Integracija v različnih oblikah se totalitarcem vedno zdi potrebna.

Slovensko zabavljanje je popolnoma razumljivo in ima upravičeno osnovo. V povojnih letih je zares odteklo precej bogastva proti vzhodu. Najhuje je to, da so mnogo tega bogastva potratili za politične tovarne in nedobičkanosne "gigante" ter je Slovenija na ta način pomagala polniti sode brez dna. Prav zaradi dobre osnove pa je toliko manj potrebno pretiravati in vlačiti na dan ekstremne rešitve, ki bi najbolj verjetno pomenile, da pride Slovenija z dežja pod kap. V današnjem pismu uredniku nek bralec opozarja na tri točke, katera Samoslovenci pri svojih računih ne upoštevajo, naš ekonomski sodelavec pa v daljšem članku razlaga njihove zablode s splošnega gospodarskega in političnega vidika. Dr. Šfiligojeva izjava oboje samo dopolnjuje.

Glavni pomislek je ta, da je treba upoštevati slovensko gospodarstvo kot celoto, tako kot danes je, ne pa kot je bilo pred tridesetimi leti. Čustvena preračunavanja izmišljenega zlata k temu prav nič ne pripomorejo, ker kažejo le na zastarelo zaverovanost v zlato kot simbol bogastva. V današnjih časih bi šlo ljudem bolj do živega, če bi kdo preračunal, koliko avtomobilov bi si Slovenci lahko kupili s tistim denarjem. Samoslovenci so sami krivi, da jih zaradi neresnih argumentov ni mogoče resno vzeti, ampak jih moramo radi ali neradi šteti med čustveno neuravnovešene ljudi, ki sicer dobro hočejo, a ne vidijo mnogo dlje kot do nosa.

UREDNIŠTVO

KLIC
TRIGLAVA

izhaja okoli 20. v mesecu. Izdaja ga Slovenska Pravda. Njeno mnenje predstavljajo le članki, podpisani od izvršnega odbora. List urejuje Dušan Pleničar.

Uredništvo: 76 Graeme Rd., ENFIELD, Middx. Tel.: ENF 5097

Uprava: BM/TRIGLAV, LONDON W.C.1.

JUGOSLAVIJA JAMČI NEODVISNOST

Niti enega glasu proti Jugoslaviji

Živim v Gorici, na meji, in imam priliko vsak dan srečati naše ljudi iz Jugoslavije, ne samo iz obmejnih krajev ampak tudi iz Ljubljane in drugih mest. Že več let jih sprašujem, kaj mislijo o Jugoslaviji, ali se slišijo glasovi proti njej, za neodvisno Slovenijo. Zadnje čase sprašujem tudi glede izkoriščanja Slovenije na gospodarskem polju. Sprašujem kmete, delavce in izobražence.

V pogledu Jugoslavije nisem slišal doslej niti enega samega glasu proti njej odnosno za neodvisno Slovenijo. Nasprotno moram potrditi, da se do tu vsi izražajo za Jugoslavijo in proti odcepitvi Slovenije od nje. Primorski Slovenci poudarjajo vsi, da jim niti na misel ne pride delitev Jugoslavije, ker vidijo v njej sveti ideal skupne domovine.

Ko pravim Primorcem in drugim, da obstoja gibanje, ki teži po neodvisni Sloveniji, jih zadeva ne zanima in vztrajajo na svojem. Ne kateri visokošolci iz Ljubljane so mi povedali, da vedo za tako gibanje in njegovo propagando iz lističev, prilepljenih na avtomobile, ki prihajajo iz Italije. Toda vse to, trdijo, ne najde zanimanja niti pri najbolj prepričanih protikomunistih.

O tem vprašanju govorim večkrat bolj podrobno s svojimi starišmi znanci, soborci in trpini iz časa našega odpora proti fašizmu, ki žive v Jugoslaviji, in to nalašč, da jih skušam do dna duše. Odgovor pa je vedno enak: Jugoslavija je naša država in delitev bi bila za nas pogubna. Tudi moram reči, da so zlasti Primorci globoko prepričani o tej nevarnosti, ker vidijo, da bi neodvisna Slovenija gotovo postala vabljev plen kakih italijanskih ali nemških stremuhov. O tem se izražajo glasno!

Trdijo mi pa vsi, da bi želeli večjo samoupravo za Slovenijo, čeravno ne vidijo kake poplave od strani Srbov. Vedo, da Slovenija mnogo žrtvuje na gospodarskem polju, toda o kakem načrtnem izkoriščanju ni govora. Radi bi pa, da bi Slovenci v tem pogledu preveč ne žrtvovali.

Kar se tiče gospodarskega žrtvovanja, ga želim primerjati z italijanskim položajem, ki je podoben jugoslovanskemu, saj je obče poznano, da je južna Italija gospodarsko nerazvita in močno obljudena. No, nikjer v Italiji ni slišati nezadovoljstva in nasprotovanja zaradi "južne kase", katero država zalaga z dvajsetimi milijardami lir na leto, čeprav skrbi za javna dela na jugu v isti meri kakor za drugo pokrajino. Za Neapelj je vlada volila zadnji čas še poseben fond v višini težkih milijard lir. Tako skrbi s posebnimi finančnimi prispevki še za druge južne kraje. Tudi se iz juga seli na sever, zlasti v Turin in Milan, več kot sto tisoč ljudi na leto. Vsi so tu lepo sprejeti, dobijo delo in jih nihče ne podi. Severnjaki pravijo, da so to njihovi "revni bratje", katerim je treba pomagati. Zlasti italijanski severni tisk (LA STAMPA iz Tunina in CORRIERE DELLA SERA iz Milana) zelo lepo piše in poroča o tem perečem vprašanju in uči domače ljudstvo, kako naj s priseljenci bratsko in človeško ravna. In uradništvo? To je v pretežni večini vse doma iz juga.

Zaključujem s prepričanjem, da slovensko ljudstvo ne mara razkosanja Jugoslavije, ker vidi v njej skupno domovino; da je pomoč južnim krajem ne samo človečanska ampak tudi krščanska dolžnost in da se mora ta pomoč ustaviti na meji, kjer se začne morebitno izkoriščanje. V ostalem pa me veseli dejstvo, da pri naših ljudeh nisem našel odpora in mržnje do slovanskih bratov Srbov.

Dr. AVGUST SFILIGOJ

BODIMO VENDAR REALISTI!

Od našega gospo-
darskega sodelavca

Na vprašanje "O smislu Jugoslavije", ki ga je Tržačan načel v KT št. 284. januarja meseca, je pač treba gledati s pravega zornega kota. Nedvomno ima (in je imela) Jugoslavija svoje slabe strani, toda mi smo na tem, da pomešamo posledice Jugoslavije in komunizma in da postane naš politični program histerija. Padamo iz enega ekstrema v drugega, namesto da bi ohranili hladno glavo in realizem, na kar smo bili Slovenci do neke mere upravičeno vedno ponosni.

Slabe strani Jugoslavije je treba primerjati z dobrimi in si tu di ogledati kakšne druge možnosti so nam dane, ne pa se ukvarjati z utopijami. Predvsem ne smemo primerjati dejanskega stanja z idealnimi zamislimi, ki so večji del brez vsake stvarne podlage. Govoriti l. 1963. o "neodvisni" Sloveniji je jalova zadeva, saj menda vsi beremo časopise in vemo, da se danes ne more imeti za neodvisno niti takove lika in stara država, kot je Velika Britanija, temveč da mora Maemil lan vsem tistim, ki jim misli uhajajo nazaj v čase stare slave, ne- prestano pripovedovati, da je nastopila doba "medsebojne odvisnosti". Celo za dvestomilijonske Združene države se je v dvajsetem stoletju končala vsaka možnost "sijajne izolacije". Ne pozabimo, da nas je en milijon in pol na 25.000 km² in da lahko napravimo vse, če se bomo u- kvarjali s fantazijami. Celo skrajni nacionalist de Gaulle, trenutno neomejeni gospodar štiridesetmilijonske Francije, se je moral zateči k evropskim kombinacijam v svojem boju proti anglosaksonskim mlinom na veter.

Preden začnemo kriviti Jugoslavijo za vse posledice komunizma, se moramo prijeti za lastni nos in priznati, da so nekatere največje komunistične neumnosti zrasle prav na slovenskem zelniku. Jasno je, da je današnja zunanja politika megalomanska in da je vodstvo jugoslovan skega gospodarstva amatersko že od l. 1945., toda ne pozabimo, da sta bila pri tem bistveno udeležena ravno dva Slovenca - Kardelj in Ki - drič. Kaj bi šele bilo, če bi ta dva brdavska razsajala v mali Slove niji, katere gospodarstvo bi njuno "modrost" preneslo še precej težje. Precej neiskreno je govoriti o tem, kako Slovenci v centralni vladi nimajo nobenega vpliva, ko bi vsi lahko vedeli, da na vodilnih in pod rejenih mestih v Beogradu sedi več kot sorazmerno število Slovencev in da je njihov vpliv še precej večji, kot je njihovo število. Ne kri vino drugih ali neke abstraktne "Jugoslavije" za tisto, kar so nam in vsej državi v veliki meri skuhalo naši lastni ljudje.

V nobeni normalni državi ne znese državni proračun več kot 20 do 30 odstotkov in je zato nemogoče, da bi kakemu delu vzeli kar 25% narodnega dohodka. Vsaj polovico te vsote gre za vojsko in zunanjo politiko, toda to ni prispevek Slovenije Jugoslaviji ali Beogradu, am pak komunistični megalomaniji, pri kateri so Slovenci odločno udele- ženi. Pozabiti tudi ne smemo, da gre del zveznih izdatkov za zvezno upravo, toda tudi ta uprava dela delno za Slovenijo. Drugo vprašanje je, ali ta uprava porabi preveč in kako funkcionira. Toda tega, da ta uprava porabi preveč in da slabo funkcionira, so krivi v prvi vr- sti komunisti, vštrevši slovenske, ne pa Jugoslavija. Če bi funkcije zvezne vlade prevzela slovenska vlada, bi verjetno porabila vsaj to- liko več, kolikor sedaj Slovenija prispeva za zvezno upravo. Seveda bi porabila manj, če Slovenija ne bi imela komunistične vlade, ampak bi bila pametno urejena; toda ne moremo primerjati komunistične Jugo slavije z ne-komunistično Slovenijo, temveč samo komunistično Jugosla vijo s komunistično Slovenijo in pametno urejeno Jugoslavijo s pamet no urejeno Slovenijo. Vsekakor pomenijo nekatere skupne službe pri - hranek za vse. Slovenija bi morala npr. za svojo lastno diplomatsko in konzularno službo (tudi brez megalomanije) porabiti skoro ravno toliko kot celotna Jugoslavija ali pa jo radikalno omejiti na stopnjo kakega Nepala. Ne pozabimo, da živi v Srbiji, v glavnem v Beogradu,

okoli 15.000 Slovencev in da so to skoro izključno ljudje zaposleni v zvezni upravi in njihove družine.

Mislím, da je precej pretirano reči, da Slovenija prispeva za ne = razvita področja kar celih 12% svojega narodnega dohodka. Mnenja sem, da bi bila številka 5% precej bolj točna; toda mnenja sem, da je tudi to odločno preveč. Tega mnenja pa nisem toliko zato, ker ne bi Makedoncem ali Metohijcem privoščil napredka, ampak zato, ker imajo d vse tega zelo malo. Komunisti namreč tako neumno investirajo, da je od tega zelo malo haska. Pred vojno so v Jugoslaviji investirali okoli 6% na leto, pa je to prinašalo ravno tako letno povečanje narodnega dohodka kot pod komunisti štirikrat do petkrat večje investicije. Komunistične fiksne ideje preperečujejo plodno sodelovanje med posameznimi deli Jugoslavije, ki bi bilo koristno za vse. Zaradi komunistične fiksne ideje, da ne sme biti privatne lastnine, niso mogoča posojila ene republike drugi ali enega podjetja drugemu podjetju ali celo enega posameznika drugemu. Še manj je seveda mogoče, da bi slovenski podjetnik investiral na drugem področju. Posledica ni samo, da je mogoče finančna sredstva, če jih hočemo prenesti iz enega področja na drugo samo odvzeti, temveč tudi, da ta sredstva ne pridejo v roke ljudem, ki bi jih znali dobro naložiti in upravljati, temveč ljudem, ki jih razmečejo brez haska za kogarkoli. Tudi pred vojno se je marsikateri slovenski podjetnik pripravljaj, da bo investiraj na jugu, toda zaradi tega ne bi bila ta sredstva za Slovence izgubljena, čeprav bi prinesla korist tudi prebivalcem, kjer bi se podjetje nastanilo. Za vse je koristno, če gredo investicije tja, kjer so naravni pogoji za uspešno gospodarjenje (npr. Bosna) ali kjer je na razpolago delovna sila (npr. Makedonija), toda jasno je, da je nemogoče denar za to kar podariti.

CARINARNICE V METLIKI, BREŽICAH, ROGATCU, ORMOŽU

Zelo ganljivo je, če preračunavamo, koliko zlata je kak Slovenec poslal v Beograd, toda ni ravno prepričljivo. Na to kažejo že gornji pomisleki, še bolj pa naslednje: Slovenci si vse preveč radi ogledujejo proračunske številke, a pri tem pozabljamo, da so nekatere koristi, ki jih ni mogoče najti v budžetskih številkah. Zadnje čase je bilo dovolj govora o tem, da je za razvoj gospodarstva potreben čim večji trg. Jugoslovani smo imeli "skupno tržišče", dasi v omejenem obsegu, že od l. 1918. Od tega smo imeli Slovenci veliko koristi, imeli so jo pa tudi drugi. Zagrebški profesor Mirković ne opozarja zaman na to, da je bil v predvojni Jugoslaviji finančni center v Zagrebu ne pa v Beogradu. In slovenski procvit, ki je bil tako jasen v tridesetih letih, je temeljil - priznajmo to - na Jugoslaviji. Če ne bi bilo Jugoslavije, bi bila Maribor in Kranj še danes zaspani podeželski mesteci ne pa precejšnji industrijski središči. Tekstilne industrije, ki se navadno razvije najprej, je bilo v Sloveniji polovica; dasi smo Slovenci porabili morda kakih 20 do 25% tekstilne proizvodnje, tako da je od slovenske proizvodnje šla več kot polovica drugam. Ne domišljajmo si, da bi se tuja podjetja, ki so dala znak za začetek industrializacije, nastanila v Sloveniji, če bi bila carinska meja na Sotli. Večina teh podjetij je pošiljala tudi do 9/10 produkcije na jug. In če se kdaj srečno ponudi priložnost, da se bomo kljub komunistom in kljub de Gaulleovi nacionalistični zagamanosti lahko pridružili Evropi, moramo računati s tem, da se bo slovensko gospodarstvo, ki tako in tako še ni bilo posebno trdno in ki so ga sedaj komunisti zmešali do dobrega, lahko vključilo v evropsko samo postopoma. Potrebna bo prehodna doba asociacije, kot so jo sedaj priznali Grčiji. Če bomo hoteli to asociacijo vsak zase, Slovenci, Hrvati, Srbi, Makedonci in morda še Bosna, bomo naleteli na take težave, da ne bomo vedeli ne kod ne kam.

Toliko o gospodarski strani, toda to še ni vse. Sliši se vedno več glasov o "srbizaciji" Slovenije in protestov proti temu, da toliko "južnih bratov" prihaja v Slovenijo. Kar zadeva drugo, je problem isti kot pri mnogih drugih narodih, ki uživajo sorazmerno veliko blaginjo: Švica je polna Italijanov, prav tako tudi Nemčija, v Francijo pri

hajajo Alžirci, Britanija je morala ustaviti dotok Indijcev, Pakistan cev in Zapadnih Indijcev. Glede srbizacije je pa pač tako, da je majhen narod na majhnem ozemlju, ki je povrh še na tako važni promet = no-strateški točki, vedno izpostavljen tujim vplivom. Če se bomo skušali otresti "srbizacije" s tem, da se odrežemo od Jugoslavije, se bomo izpostavili germanizaciji in italijanizaciji. Upam, da bodo tisti, ki neprestano jokajo nad usodo naših manjšin v Avstriji in Italiji, priznali, da je "srbizacija" mnogo manjša nevarnost. Sploh pa se ne moremo nobeni od teh "izacij" postaviti v bran z raznimi gesli o "neodvisnosti" itd. Slovenstvo je odvisno od žilavosti in realizma samih Slovencev, ne pa od politične ureditve. Ne moremo se obdati s kitajskim zidom, danes manj kot kdajkoli, tudi če bi nam drugi dovolili ta luksuz. Tak zid bomo prav kmalu podrli sami, tudi če ga postavimo, kajti življenje ni prebiranje patriotskih pesmic. Tudi v tem oziru moramo priznati, če hočemo biti pravični, da je Jugoslavija od 1.1918. okrepila slovenstvo kljub vsem sporom med Srbi in Hrvati in kljub vsej norosti politike v prvi Jugoslaviji in še večji prismojenosti v drugi.

Če hočemo Slovenci dobro voziti, se moramo znebiti navade, da pričakujemo rešitve od poenostavljenih gesel. Pred 1.1918. je večina pričakovala rešitve vseh problemov od gesla Jugoslavije in, ko stvarnost ni ustrezala našim iluzijam, smo bili razočarani in smo začeli preklinjati vse, v kar smo prej verjeli. Med zadnjo vojno se je velik del oprijel gesla "socializacije in planiranja", sedaj pa, ko se je to preenostavno geslo slabo izkazalo, se spet hočemo zaleteti v drugo smer ter nam nekateri spet ponujajo kot splošno zdravilo "neodvisnost", ki je dandanes ni niti za velike narode kaj šele za nas. Namesto da bi analizirali položaj in se krepko postavili na noge, se spet oprijemamo za bilke. Preti nam večno nezadovoljstvo, ker se ne potrudimo, da bi ugotovili svoje možnosti in jim prilagodili svojo politiko. Vseh problemov ne bomo nikdar rešili prav kakor ne bomo nikdar dosegli popolnosti ne slovenske ne kake druge.

Jasno je, da se nihče ne more vrniti nazaj v unitaristično in centralistično Jugoslavijo, toda s hrvatskim sporazumom so že v prvi Jugoslaviji nakazali smer proti izboljšanju. Potrebna nam je posebna slovenska enota s čim večjo suverenostjo (t.j. s čim večjim delom zakonodajnih in upravnih pristojnosti), ki bo pa kljub temu imela del suverenosti skupne z drugimi jugoslovanskimi enotami, kar bo vse skupaj spet povezano s širšo podonavsko ali evropsko skupnostjo držav. Zaradi mene se taka slovenska enota lahko imenuje "neodvisna država" ali samo "država" ali "republika" ali karkoli. Toda čas je, da se zavemo, da stvarnost ni odvisna od besed. Ne glede na ime, bomo morali svojo suverenost deliti z drugimi. In če se ne bomo hoteli najprej povezati s Hrvati in drugimi Jugoslovani, bomo vsi skupaj kmalu izpostavljeni takemu gospodarskemu, političnemu in kulturnemu pritisku z vseh strani, da se bomo še precej težje ustavljali nevarnostim kot se jim sedaj. Skupaj z ostalimi Jugoslovani bomo imeli nekaj vpliva na dogajanje v Evropi; če bomo sami, nas bodo vsi porivali sem intja, kot se jim bo zdelo. Ne domišljajmo si spet, da bo geslo "Evropa" rešilo vse probleme in da tam ne bo ostalo ničesar od politične džungle in šovinizma. Evropa bo korak naprej, kakor je bila korak naprej Jugoslavija, toda to še ne bo korak v raj na zemlji. Jugoslavijo ali ne kaj podobnega pod drugim imenom moramo pa reformirati tako, da bo najboljše ustrezala potrebam vseh jugoslovanskih narodov.

Komunizem ni bil korak naprej ampak korak nazaj. Preden se bomo lahko lotili sploh česa pametnega, moramo zagotoviti, da ne bodo ne Slovenije ne Jugoslavije vladali na temelju teorij, ki so bile zastarele že ob začetku tega stoletja. Tega pa prav gotovo ne bomo dosegli, če ne bomo vsi Jugoslovani vsaj v omejenem obsegu nastopali skupno. Moramo si kajpak zagotoviti, da ne bo več nadvlade enega nad drugimi, toda igramo samo v roke komunistom, ako odklanjamo medsebojno sodelovanje in borbo proti komunizmu in za svobodo domovine spreminjamo v prepire med Srbi, Hrvati, Slovenci, Makedonci in Bosanci in si domišljajmo, da bomo lahko svoje probleme rešili vsak čisto zase.

PISMA UREDNIKU

IZS ELJENSKI ARHIV: G.urednik! O **problemu**, ki ga omenjate v KT 282, so po samezniki že večkrat govorili. Tudi na sestanku Slov.kat.akad.starešin=

stva je bila debata o tem. Samostan v Lemontu ne more sprejeti obveznosti, da bi za nedoločen čas zbiral slovenske publikacije in jih hranil za univerzitetno knjižnico v Ljubljani. To delo bi lahko vršil eden izmed patrov le v slučaju, da bi knjige lahko oddali v kratkem času, kar pa ni mogoče upati.

Gvardian P. Beno Korbič Ofm.

"O SMISLU JUGOSLAVIJE": G.urednik! Preračunavanja zagovornikov neodvisne Slovenije, ki jih omenja "Tržačan", kažejo na vnete Slovence a ekonomske analfabete, ki ne upoštevajo modernega gospodarstva. Predvsem dvomim, da federacija porabi svoj denar samo za obrambo, pomoč nerazvitim republikam in zunanjo politiko. A že pod to predpostavko bi bilo treba izračunati, koliko teh izdatkov priteče spet nazaj v Slovenijo. Če recimo vojska kupi TAMove kamijone, ali če federacija kupi pri Lito = stroju turbine za elektrarno v Črni gori, se zvezna sredstva trošijo v Sloveniji in preskrbe zaslužek slovenskim ljudem. Tudi ekonomske pomoči kakih Gvineji ne izplačujejo v zlatu ali dolarjih ampak v jugoslovanskih izdelkih - recimo kino projektorjih Iskre v Kranju. Ni torej samo po sebi umevno, da je za Slovenijo izgubljen denar, ki pripade federaciji. Po drugi strani ni rečeno, da denar, ki ostane gospodarskim organizacijam, republiki in odborom, porabijo v Sloveniji. Prav lahko so ga del napravili za uvožene avtomobile za direktorje, medtem ko so uslužbenci kupovali fičkote iz Srbije; del pa so ga morda porabili za upravna poslopja, od česar so imeli Slovenci škodo, ker so bilo pri krajsani za stanovanja, katera bi lahko sezidali z isto opeko in delom. Tretjič je treba izračunati, kakšno korist imajo slovenska podjetja od jugoslovanskega trga, kjer prodajajo brez carinskih omejitev. Ali pomoč dviga kupno moč v nerazviti Makedoniji, tako da kupuje več potrošnega blaga v Sloveniji? Taki računi so potrebni, ne pa preračunavanja, koliko frnikol bi zvaljali iz tistega mitičnega zlata! Šele potem bo mogoče dokazati, koliko je Slovenija oškodovana. Šele potem bodo poborniki neodvisne Slovenije res koristili slovenski stvari, ne pa nevede zagovarjali morda najhujši gospodarski polom in največjo brezposelnost, kar jih je Slovenija doživela.

LJUBLJANČAN

PRAVOPIS: G.urednik! Članki g.J.G.o novem pravopisu so zelo zanimivi = vi. Ne morem se otresti občutka, da so prepričani podobni sloveči pravdi od oslove sence. Naši jezikoslovci menda gledajo na jezik z avtoritarnega stališča in mu pod vplivom latinščine predpisujejo zakone. Toda živi jezik se je razvijal, še predno je kdo pomislil na slovnico in pravopis in se še razvija v govoru in pisani besedi vsem zakonom navkljub. Slovnica in pravopis pač ne predpisujeta, ampak le ugotavljata trenutno stanje. Če je tako, bi bil mnogo bolj koristen slovar, ki beleži oblike in pomene, kot pa pravopis, ki predpisuje oblike, a pomene zanemarja. Ne samo v tujini ampak tudi v domovini nastaja jezikovna zmeda zaradi besednih spak in nakaz, ne pa zaradi take ali drugačne črke ali vejice, kot je dobro pripomnil J.G. V vseh časopisih opažam, kako ob neprestanem prevajanju pojema čut za slovenščino. Še toliko pravopisov pri tem ne bo nič zaleglo. Potrebujemo slovar slovenskega jezika.

Š.T.

HRVATI: G.urednik! Vaš sodelavec g.Farkaš se moti, ko priporoča (KT december), naj hrvatski ekstremisti pošljejo poziv Kennedyju, Macmillanu in De Gaulleu, da osvobodijo Hrvatsko izpod srbske nadoblasti. Poziv bo mnogo bolj uspešen, če bo naslovljen na voditelje v Pekingu in Tirani. Ti bodo z veseljem pomagali zvreči srbokomunizem in uničiti Jugoslavijo. Če mimogrede tudi uničijo svet v atomski vojni, nič ne de; samo da ostane par Hrvatov, ki bodo na ruševinah proslavili Nezavisnost, predno jih pobere radiacijska bolezen.

J.Žekar

K RAZGOVORU O GOSPODARSTVU,

ki ga je načel decembrski
uredniški članek, stavlja
pripombe "Sodelavec-prevajalec"

ZMOTAM V POJASNILO

V decembrski številki KLICA TRIGLAVA je uredništvo začelo "Razgovor o gospodarstvu, ki ga je naročnik Cene pravilno označil za "dva ločena samogo vora", katerima ni mogel prav dobro slediti. Cene najbrže v tem ni edini na ročnik in zdi se mi zato potrebno, da se takoj na začetku vtaknem vmes - t. j. "v levje žrelo" - in ta vtis popravim. Uredništvo je namreč vrglo skupaj dva izvlečka iz mojih pisem, ki dejansko nista imela nobene medsebojne zveze in malo z junijskim uvodnikom v KLICU TRIGLAVA. S tem je hotelo verjetno samo nanizati nekaj mojih zmot, o katerih bi bilo dobro razpravljati in katerih bi se nato lotil KT-jev gospodarski sodelavec v posameznih člankih. Za enkrat ne bom pojasnjeval vseh stvari, ki sem jih tam samo površno in v prosti obliki nakazal, saj bi to vzelo cele strani. Mislím, da je sedaj bolje prepustiti besedo najpreje gospodarskemu sodelavcu, da moje zmote pobije eno za drugo in da šele nato pojasnim, kje se ne ujemava. Medtem seveda upam, da se bo tudi Cene in še kdo drugi drznil vtakniti glavo v levje žrelo. Morda je zgrešeno, da gospodarski sodelavec ne pozna mojih postavk za trditve, ki sem jih postavil, bolj podrobno, toda temu sedaj ni pomoči. Da pa ne bi zašli že v samem začetku na stran pota, se mi zdi potrebno, da dam nekaj pojasnila k besedi nesrečnega imena - "monopolu" kmetov.

Predvsem naj potrdim, da sem smatral za netočen oni stavek v junijskem uvodniku KLICA TRIGLAVA, ki pravi: "Zaradi svojih fiksnih idej hočejo komunisti izriniti privatnega kmeta, ki proizvaja poceni in bi proizvajal tudi veliko, če bi mu dali orodje in gnojila, rezervirana le za njihova družbena posestva." To zato, ker kljub fiksnim idejam komunistov, ki se oslanjajo na okostenclo ideologijo, in kljub tej svoji želji, da izrinejo privatnega kmeta, jih je realnost situacije prisilila, da so opustili kolektivizacijo, ki so jo izvajali takoj po vojni, da so razpustili večino delovnih zadrug in da so prešli na ko-operacijo - t. j. da so zašli v "revizionizem". V tej ko-operaciji, pri kateri gre za sodelovanje med splošnimi kmetijskimi zadrugami in privatnimi kmeti, splošne kmetijske zadruge sklepajo pogodbe s privatnimi kmeti, na podlagi katerih se kmetje obvežejo proizvesti gotove kmetijske proizvode na svoji zemlji, zadruge pa jim preskrbijo seme, gnojila in orodje, katera si sami z lastnimi sredstvi ne bi mogli oskrbeti. Vzporedno s to ko-operacijo pa si režim tudi prizadeva ustvariti "družbeni sektor" s kmetijskimi posestvi, ki naj bi bila organizirana na industrijski način. V ta namen odkupujejo posamezne zadruge zemljo, ki je bodisi opuščena, neobdelovana, ali pa kjer jo je možno odkupiti ali zakupiti v svrhu arondacije od privatnih kmetov. Medtem ko lahko smatramo kolektivizacijo za direktno podražavljanje iz ideoloških razlogov brez ozira na ekonomsko upravičenost, ustvarjanje "družbenega sektorja" na prednji način ne moremo smatrati za tako. Drugo vprašanje pa je, ali se tako širjenje "družbenega sektorja" vrši zlepa, zgrda, ali na zahrbtnen način (z visokim obdavčevanjem privatnega kmeta, z odklanjanjem gnojil, kreditov, itd.). O tem se pa da govoriti. Dejstvo je, da gre tu za določeno politiko pritiska na privatne kmete že s tem, da smejo samo kmečke zadruge odkupovati poljedeljske izdelke in da je vsak drug način prodaje prepovedan. Dejstvo pa je tudi, da to do gotove mere kontrolira vsaj odkupne cene, če ne že tržnih. Enako je dejstvo, da gre več gnojil in boljša semena na socialistična posestva in v ko-operacijo kot k zasebnim proizvajalcem in da so zato tudi pridelki po hektarju večji pri prvih kot pri drugih. Toda enako je dejstvo, da je ko-operacija odprta vsem onim, katerih zemljišče je za tako proizvodnjo primerno in da iz ko-operacije izpadajo po eni strani oni kmetje, ki ko-operacije nočejo, po drugi strani pa oni, katerih zemljišče ne odgovarja in pri tem ne gre izključno za plodnost zemlje. Tudi to je v skladu s to politiko, kot je v skladu s njo težnja za proizvodnjo v velikem obsegu, ki je na razdrobljenih privatnih kmetijah ni mogoče izvesti. A kljub temu je še vedno 90% plodne zemlje v privatnih rokah. Ostalih 10% služi v svrhu pritiska na privatne kmete, da sprejmejo gotove agrotehnične mere in določeno proizvodno politiko.

V čem sem se torej tako pregrešil? Pregrešil sem se s tem, da sem baje obtožil kmete monopola in da zagovarjam proizvodnjo v velikem obsegu. Zaskrat se bom omejil samo na pojasnilo, da sem namreč sporno besedo mono-

pol uporabil prosto in ne kot jo razlaga ekonomska veda. "Zakaj ne bi tudi jaz smel delati tega in tega, saj ti nimaš monopola na to" je fraza, ki jo uporabljajo pri nas vsak dan. A v mojem primeru je to pomenilo: Čemu je nujno, da se morajo samo privatni kmetje baviti s poljedeljstvom? Čemu je nujno, da imajo samo kmetje "monopol" na to? In pri tem mislim na ono določeno ljudsko bitje - z vso svojo tradicijo in mentaliteto - ki ga pri nas in v mnogih evropskih deželah imenujemo "kmet". Pri tem kmeta ne identificiram s farmerjem. Zame je farmer industrijalec, kmet pa oni, ki redi pred vsem sebe in svoje. To je bilo v redu v dobi, ko je kmečki stan predstavljal štiri petine prebivalstva in ko ni bilo velike potrošnje v mestih. Zankrat ne bom zahajal v to, ali se kmetje lahko spremenijo v farmerje ali ne odn. kako priti do tega novega tipa poljedeljca pri nas. "Razgovor o gošpodarstvu" se bo upam še nadaljeval. Rekel bi samo, da ne vidim nobene škode, ako imamo poleg privatnega kmeta tudi družbeni sektor, ki je lahko zadružni in ne nujno državni, kajti niti uredništvo niti Cene ne oporekata potrebi po večjih posestvih. Oba govorita o tem, da so bila posestva pred vojno premajhna in preveč raztresena, da bi bilo obdelovanje zares donosno, toda ne gresta mnogo dlje od same ugotovitve. Kosanje zemlje na podlagi deščine in dot ne vodi k večjim posestvom. A vkolikor ljudje zapuščajo zemljo, da bi se zaposlili v industriji, še ne pomeni, da so jo pripravljene prodati. Po drugi strani smo imeli, mislim, v Sloveniji zadosti kraljev na Betajnovi slabega spomina, ki so po svoje komandirali cele vasi ne glede na kakršnokoli drugo oblast in ki so tudi diktirali cene na svojem področju.

Prav gotovo sem proti skokom in za postopen razvoj. Toda zakon o padajočih donosih ni mogoče tolmačiti enostransko in ako govorimo o njegovem neupoštevanju, bi bilo dobro to/upoštevanje ilustrirati. Z ozirom na to, da gre v Jugoslaviji - kot na sploh v Evropi - za intenzivno kmetijsko proizvodnjo, se mi zdi velika uporaba gnojil, eksperimentiranje s hibridno koruzo in italijanskimi vrstami pšenice, izvajanje melioracijskih del, elektrifikacija in mehanizacija - kar vse stane velike vsote, i.e. zahteva velike investicije - v skladu z razvojem takega kmetijstva. V čem je torej doma kršen zakon o padajočih donosih? Hočemo reči, da vse to ne vodi k večji proizvodnji? Da jo zavira, da vodi k stagnaciji? Ali pa hočemo reči, da je tako početje nerentabilno in da je zato nepravilno? Nedvomno je, da se proizvodnja veča z večjo uporabo gnojil, boljšega semena, navodnjavanjem in drugimi agrotehničnimi merami, kakor tudi da ima to svoje meje in da se proizvodnja po hektarju ne bo večala v neskončnost. Toda ne da bi hotel braniti početje doma, nisem gotov, da je bila ta meja prekoračena in da je v tem vzrok stagnacije v kmetijstvu. Ako pa hočemo reči, da je tako početje deficitarno, potem se mi pa zdi, da gledamo na to stvar enostransko.

Nobenega dvoma ni, da bodo vsaj v prvem obdobju investicije daleko presegale dohodke, saj gre za ustvarjanje osnove za večje donose in s tem večje dohodke. Karakter kmetijstva je pač tak, da ne zavisi vse od gnoja in mehanizacije in da zato tudi počasneje prihaja do večje izenačitve med vlaganji in dohodki. Ker si individualni kmetje ne morejo privoščiti velikih investicij in zadolževanja in ker so mnoga melioracijska dela splošnega karakterja, katerih financiranje more priti edino iz proračuna skupnosti, je jasno, da gre tu za lepe vsote. In še potem, ko smo ustvarili predpogoje za maksimalno mogoče proizvodnjo, ni nobene garancije, da sredstva skupnosti ne bodo več potrebna. Zelo lepo bi bilo, ako bi mogli kmetijstvo tretirati na isti način kot industrijo. Ako namreč ni pogojev za neko industrijsko vejo, potem jo enostavno ne razvijamo in se zanesemo na uvoz. Toda take mednarodne delitve dela še nimamo - da politično stran tega problema sploh ne načenjamo - da bi bilo nepotrebno razvijati in podpirati domačega kmetijstva. Dežele Skupnega Evropskega Trga razvijajo danes deficitarno agrikulturo. Anglija je potrošila lani 350 milijonov funtov za dotacije, letos pa je predvidenih skoro 220 milijonov kot podpora cenam kmetijskih proizvodov. Na drugi strani pa imamo ZDA, kjer vlada kupuje viške in celo plačuje odškodnino farmerjem, ki prostovoljno znižajo proizvodnjo. Po zakonih o ponudbi in povpraševanju in o padajočih donosih je vse to ekonomsko "nevezdržno". V Jugoslaviji imajo dotacije oblike regresa in premij na gotove proizvode. Odkupne cene so garantirane in njih višina je določena od sezone do sezone. Potrošnja narašča ker narašča tudi število prebivalstva in nje gov okus. Ljudje zahtevajo danes večjo izbero v sezoni in izven nje. Krompir in fižol nista več levji delež prehrane doma. A kar se vlaganj tiče, ne kateri med nami govore kot da pred vojno nismo imeli kmetskih dolgov!

VEKOSLAV FARKAŠ:

RAZGLEDI

"JUGOSLOVANSKO DEMOKRATSKO ZVEZO 'BODOČNOST'" sem v tej rubriki po = zdravil ob času njene ustanovitve pred nekaj leti kot prvi v emigra = ciji. Izjavil sem svoje zadovoljstvo, da se je skupina mlajših Hrvatov in Srbov oddvojila od totalitarne grupe pok. Dimitrija Ljotića "Zbor" in da je mesto fašistične poti izbrala demokratično. Precejšen del demokratov ni delil moje mnenje, da se je z ustanovitvijo "Bodočno = sti" okrepila demokratična emigracija iz Jugoslavije; niso verjeli v možnost, da bi se ljudje, ki so v okviru Ljotićevega "Zbora" v okupi = rani Srbiji tesno sodelovali z Nemci, preko noči spremenili v demo = krate. Totalitariec ne more postati preko noči demokrat, kajti to je dolg in težak proces. Morda bi bilo zares boljše, da bi mlajši člani totalitarnega "Zbora", ko so videli in razumeli, da je odzvonilo de = snemu totalitarizmu, da je edina pot demokratična pot, posamič zapu = stili "Zbor" in vstopili v že obstoječe demokratične skupine Srbov, Hrvatov in Slovencev namesto da so izstopili v skupini in kot grupa nato nastopili z nekakšnim podrobnim programom, za katerega so smatra li, da je demokratičen.

Čeprav je preteklo že več let, v katerih je bila "Bodočnost" v go = tovi meri in v nekem pravcu aktivna, je iz več razlogov težko zaklju = čevati, če so imeli prav optimisti kot jaz, ali pesinisti kot tudi tisti, ki niso bili prepričani v možnost metamorfoze: totalitariec - de = mokrat.

Nedavno je KT objavil članek nekega bralca, v katerem je ta kriti = ziral pisanje tega lista, ki da piše samo o delu Zveze srbskih za = drug "Osvobojenje" in lista "Naša reč", dočim skoro nič o delu zveze "Bodočnost". Stvar je v glavni meri enostavna: člani "Osvobojenja" so bili vedno, za časa vojne, po njej in tudi danes na demokrati po = ti, da se tako izrazim. Človek se sicer z njimi ne strinja v gotovih podrobnostih, toda po tistem, kar je stvarno bistveno v demokraciji, ni razlike. Zveza "Bodočnost" pa mora medtem šele daljši ali krajši čas delati, da bi lahko pozabili totalitarno preteklost njenih čla = nov in postali prepričani, da je transformacija od totalitarcev v de = mokrate možna.

Pri "Bodočnosti" so gotove reči, ki v veliki meri odbijajo tudi tiste demokrate, ki bi sicer pozabili njihovo totalitarno preteklost in hoteli z njimi sodelovati. Tako na primer kaže "Bodočnost" preko svojih glasil "Hrvatska zora" (urednik g. Roko Kaleb) in "Srpski Vidi = ci" (urednik g. Slobodan Stanković) čisto mehanično pojmovanje demokra = cije. "Bodočnost" npr. smatra, da je "pravica do samoodločbe" tista čarobna palica, s katero bo rešen srbsko-hrvatski spor. Ta pravica pomeni - po "Hrvatski zori" za november 1962., v dolgem uvodniku "Do sledna demokracija" - "...da...bi osnovne suverene edinice mogle... odločiti, ali hočejo ostati v obstoječi skupnosti ali bi izstopile iz nje." V istem uvodniku pravi Zora: "Malo je danes Hrvatov in Srbov v svobodnem svetu, ki niso vstavili v svoj program vzpostavo demokra = tičnih svoboščin po zrušitvi komunistične tiranije. Za to se danes za = vzemajo tudi ustaši. Toda hitro pade v oči polovičnost, nedoslednost in dvoličnost pri veliki večini naših demokratiških borcev. Celo na no = tranje-demokratskem planu. Na primer: medtem ko se vsi zavzemajo za osnovne demokratične pravice kot je svoboda mišljenja, tiska, združev = vanja in volitev, je zelo malo med njimi tistih, ki so se spomnili, da bi povdarili tudi PRAVICO NA NARODNOST, ki pomeni pravico na svobodo izjavljanja svojih nacionalnih občutkov!" Že samo ta kratek izvleček kaže na ne le mehanično razumevanje demokracije ampak tudi na gotovo konfuznost. "Bodočnost" smatra, da je "odkrila Ameriko" s tem, ko si je izmislila še eno demokratično "pravico" na narodnost in obžaluje, da tega ne naglašajo tudi drugi demokrati, ki da s te m v nekem ozi = ru preprečujejo "svobodo na izjavljanje nacionalnih občutkov". Toda ta "svoboda" je vendar že vključena v okvir svobode mišljenja, svo = bode izražanja (ustmenega in pismenega) in svobode združevanja! Edini, ki poleg "Bodočnosti" še z vsem ognjem govore o "pravici na na = rodnost" so ustaši.

Druga reč, ki se še kot ostanek zboraske preteklosti, kot rdeča nit vleče skozi "Hrvatsko zoro" in "Srpske vidike", je njihovo stalnaglaševanje, da so anti-komunisti. To postavljajo na prvo mesto. Po dobno delajo tudi ustaši, makedonstvujušci in vsi ostali desni totalitarci.

Tretja zadeva je njihova nedoslednost v odnosu do "Zbora". Danes obstojata dve skupini "Zborašev": prva, ki je najštevilnejša, je v Evropi in ta izdaja v Monakovem list ISKRA (skupini načeljuje Ljotičev brat g. Jakov-Jaša Ljotić). Od te skupine se je oddvojila skupina zborashev v Argentini, (načeljuje ji ing. Milisav Vasiljević,) ki sledi na ukom pok. Dimitrija Ljotića in se protivu njegovemu bratu Jakovu, da vodi "Zbor". Ta argentinska skupina izdaja bilten "Glas Savesti". Zveza "Bodočnost" ima gotove stike s to argentinsko skupino, a prav nobenih s prvo, evropsko. Z ozirom na to dobivam večasih občutek, da je razlika med "Bodočnostjo" in argentinskimi ljotičevci samo v tem, da prvi sploh ne omenjajo Ljotića (čeprav so v začetku imeli navado reči, da je Dimitrij Ljotić leta 1944, pred svojo smrtjo, postal demokrat in federalist), medtem ko so drugih usta polna Ljotića in odločno odklanjajo pravico na "Samoodločitev".

Gotove emigrante impresionira dejavnost "Budučnosti". To je videti v stalnem nagajanju jugoslovanskim komunističnim predstavnikom v Angliji, Nemčiji in drugod kot npr. razdeljevanje letakov Angležem ob priliki gostovanja folklornih skupin iz Jugoslavije ali podobnih komunističnih prireditvev. Ali pisanje priložnostnih pisem in spomenic in slično, ki jih večasih objavijo gotovi angleški zelo desničarski listi (npr. londonski SPECTATOR). Takšno delo, brez dvoma, privleče mlade ljudi, zlasti tiste, ki so komaj prišli iz Jugoslavije, ki v takih demonstracijah najdejo gotovo duševno zadovoljstvo. Toda ko bo nekoč ta njihova potreba izpolnjena in bodo začeli namesto s srcem misliti z glavo, kaj jim lahko potem še "Bodočnost" nudi?

NAŠA REČ je v "Beleškah" svoje februarske številke omenila moj kolumn "Hrvat in komunizem" glede pisanja dr. Krnjevića, g. Radice in "Nove Hrvatske". Dodala je povsem pravilno in točno ugotovitev, ki je hrvatski separatisti ne želijo videti: Takole piše NAŠA REČ: "Za nas je najbolj značilno pisanje g. Radice. Na njegovo vprašanje, do kdaj bodo Srbi komunisti zavzemali gotova mesta v vodstvu komunistov Hrvatske, je odgovor jasen: dokler bo kaj Srbov v Hrvatski, odnosno dokler bo med Srbi kaj komunistov! A tega, da so Srbi na Hrvatskem očitvidno ni kriv g. Radica ampak Turki, Avstrija in verjetno tudi prijatelji Kvaternika in dr. Omrčanina, ki niso uspeli, da bi v Endehaziji v letih 1941 do 1945. pobili vse Srbe!" Mislím, da je ta ugotovitev zelo važna. Eno je, če bi Srbe importirali iz Srbije, da bi vladali nad Hrvatsko. Druga stvar pa je, če je Hrvatska njihova domovina.

SAVREMENIK, neodvisni list, ki ga ureja g. B. Vračarević (47 Rue Adam Ledoux, Courbevoie (Seine), Francija) je začel izhajati enkrat četrtletno namesto mesečno kot prej. Januarska številka ima 100 strani in je tehnično lepo opremljena z zanimivo vsebino. SAVREMENIK je zdaj začel objavljati v srbohrvaščini važno študijo g. Františka Hlavačka ki že precej časa izhaja v slovenščini v Klicu Triglava. V isti številki sta tudi dva članka iz vrste študij pok. Milana Grola, ki jih je napisal pred povretkom v Jugoslavijo 1. 1945. SAVREMENIK komentira, da so ti članki "prvorazredna sociološka analiza problema, ki se je imenoval in se imenuje - Jugoslavija. (Grol) daje vse potrebne elemente za pravilno izvajanje zaključkov..." Takšen SAVREMENIK izpolnjuje občutno praznino v emigrantski demokratični javnosti in tisku.

PREJELI SMO in ZAHVALIMO: REVIEW No. 3 (The Study Centre for Yugoslav Affairs; 62 Offley Rd., London SW9; 8/- odn \$ 1.50); - ZBORNIK SVOBODNE SLOVENIJE 1963. (Izdala "Svobodna Slovenija" Buenos Aires, 1962.) - KOROTAN OB DESETELETNICI, slovenske narodne in umetne pesmi Pevskega zbora Korotan na plošči. (Cleveland, Ohio, USA). - M. J. Djordjević: IZMEDJU CRNOG I CRVENOG FAŠIZMA (u osnabričkom logoru 1941-45). Biblioteka "Naše delo", izdal "Savez Oslobođenje"; 53 Hawthorn Drive, North Harrow, Middx., Anglija. Cena 11/-, \$ 2.00, F 7.50.

PROSVETA IN OMIKA

(Od našega kulturnega sodelavca)

"Nisem samo predsednik republike, ampak tudi sekretar partije; zato nisem odgovoren le za agrikulturo ampak tudi za kulturo", je nedavno izjavil Tito jugoslovanskim časnikarjem in jih učil, kako naj pišejo, kakšne časopise naj izdajajo in kakšni naj bodo televizijski programi. Spravil se je na abstraktno umetnost: "Kot navadni človek, ki gleda na umetnost, vem, kaj je dobro in kaj ni." Po njegovem mnenju je jugoslovanska abstraktna umetnost kvečjemu za dekoracijo, ni je pa mogoče jemati resno.

Osemdesetletnico rojstva je 26. januarja praznoval poznani slovenski slikar Maksim Gaspari, ki ga po njegovih narodopisnih razglednicah pozna poslednja slovenska vas.

Slovenski oktet je obiskal Koroško. V času enotedenskega gostovanja je imel koncerte v Celovcu, Št. Vidu ob Glini, Špitalu in Bejaku.

Najbolj iskane knjige v Sloveniji leta 1962. so bile "Viharni vrh" (Emily Bronte), "Slovenski pravopis" (21.000 izvodov prodanih v lanskem letu), "Prigode Huckelberryja Finna" (Mark Twain); "Čarobni dom" (Beneš) in "Ljubimec Lady Chatterley" (D.H. Lawrence), slednja v založbi Lipa v Kopru. Če odštejemo množične zbirke Prešernove družbe, je bil novi Slov. pravopis slovenski "bestseller" leta 1962. Zanimivo je, da pri vseh založbah z izjemo SP prednjačijo prevodi tujih del.

Po evropskem povprečju bi v Jugoslaviji morali prodati vsaj sedem milijonov gramofonskih plošč, a celotna jugoslovanska proizvodnja je okrog pet milijonov plošč, dočim jih prodajo le okoli dva milijona in pol. DELO, po katerem povzemam ta podatek, ne pove, kaj se dogaja z neprodanimi ploščami.

Umrl je Julij Betetto, basist ljubljanske Opere, bivši ravnatelj Glasbene Matice v Ljubljani, redni profesor na Akademiji za glasbo in njen prvi rektor. Dvem ali trem generacijam Slovencev po vsem svetu so v spominu nepozabne operne kreacije Betetta na odru ljubljanske Opere.

V londonski galeriji Woodstock je od 31.12. do 19.1. razstavljal slovenski slikar-samouk Jože Horvat-Jaki iz Nazarij.

Na šahovskem turnirju v Beverwijku na Holandskem je mednarodni mojster Bruno Parma zavzel tretje mesto in dobil zadosti točk za naslov velemojstra. Tako je Parma za pokojnim dr. Vidmarjem in Vasjo Pircem postal tretji slovenski in deveti jugoslovanski velemojster. Bruno Parma ima 21 let in je med velemojstri mlajši samo ameriški šahist Bobby Fischer.

V Kopru so od 31.1. do 11.2. priredili seminar za profesorje, učitelje in dijake italijanskih šol na koprskem in bujskem področju. Udeležilo se ga je 72 profesorjev in 44 dijakov (sic!). Predavalo je 12 profesorjev iz različnih italijanskih univerz. Med ostalimi se je seminarja udeležil italijanski generalni konzul v Kopru.

Založba Reclam v Stuttgartu je kot 23. zvezek svoje Univerzalne biblioteke izdala 216 strani obsegajočo antologijo "Jugoslawische Erzähler der Gegenwart". Slovenske avtorje zastopata med ostalimi Cankar in Kosmač v prevodu dr. Slodnjaka.

V Novoletni številki DELA je bila ena stran posvečena anketi z naslovom "Kaj ste doživeli kulturnega?" v preteklem letu 1962. Neki profesor kranjske gimnazije je začel svoj prispevek tako: "Zame je bila najbolj kulturna zadeva ta, da sem prišel do stanovanja, čeprav v stari hiši..."

SPECTATOR

S RAČJE G NEZDO

Smrt leaderja britanske Laburistične stranke Huga Gaitskella je cel svet zabeležil kot osebno, politično in narodovo tragedijo. Škoda je tem hujša, ker so pokojnika ne le poznali, ampak ga spoštovali in mu tudi zaupali daleč izven njegove stranke. Odšel je, ko bi bil naj bolj potreben narodu mož Gaitskellovega po = guma, poštenja, znanja, pridnosti in tudi sorazmerne mladosti. Tak značaj bi nujno pokazal

večje uspehe v vlogi **prvega ministra** kot pa jih je mogel kot vodja o pozicije Nj. Veličanstva. Ko je predsednik vlade Macmillan pozdravil v Spodnjem domu novega šefa opozicije Wilsona, - v zbornici si oba leaderja sedita nasproti, ker vlada zavzema desno stran sedež, opozicija pa levo stran, - je prvi izrazil upanje, da mu Wilson ne bo zameril če mu zaželi, da bi še dolga leta užival novi položaj. Harold Wilson mu pa ni ostal dolžan: "Smatram, da bom v posesti tega položaja ravno toliko, da bom prijetno ogrel ta sedež tu za vas." Prime Minister ni pote gnil pištole, ampak cela zbornica se je krohotala. To je namreč Anglija. A ko nas je zadel mraz, ni bilo smeha, ko so cevi pokale, voda zmrzovala, ceste bile tedne zasnežene, nikdar dovolj toka in plina. Dežela je bila popolnoma nepripravljena na to naravno katastrofo, ki nas bo v vsem stala preko dvesto milijonov funtov. Tole pismo mojega starega zdravnika, ki zdaj uživa pokoj daleč v severni Škotski, priča o problemu tu: "To je prva od mojih petih zim tu, da v januarju vrtnice zunaj niso cvetele. Sicer na srečo tu nismo imeli mnogo snega. Smo pa zato imeli ledene ceste, kar ni bilo prijetno, ko pa je Banff tako hribovit. Čeprav je solí na pretek, pa zakon prepoveduje posipanje ledu, ker je škodljivo za konjska kopita. Seveda konjev ni več na cestah, - a zakon še velja velja." This is England or Scotland; razlika v bistvu ni velika. Vse se rešuje in odvija počasi. Toda zato je škoda, da Britaniji ni uspelo priti v Skupni evropski trg, kjer bi se marsičesa naučila. A po drugi strani ima prav ta dežela nekatere institucije in politične manire, preizkušene (tudi s krvjo) stoletja nazaj, ki jih ji kontinent lahko zavida. - Izgubili smo tudi svojega kardinala, westminstrskega naškofa dr. Godfreyja, svetniško dušo. Kdo bo njegov naslednik? Omenjajo salfordskega (t. j. manchestrskega) škofa dr. Becka. Po drugi strani pa se zdi verjetno, da potrebujemo prav zdaj osebo, ki je tesneje povezana z ekumenskim gibanjem. Tako bi imel največ izgledov prav liverpoolski nadškof Heenan, ki se trenutno mudi v Vatikanu na zasedanju malega koncila. Njegova šibka stran je, da je rodom Irec, da si rojen tu. Ne deljski OBSERVER pa gre korak dlje in sugerira msgr. Gordona Wheelerja, upravnika westminstrske katedrale, konvertita in odličnega administratorja. Sicer obstoja majhna verjetnost, da bi nekdo postal nadškof (in pozneje kardinal), ne da bi bil prej škof, poznamo tak primer s kardinalom Hinsleyom (1935), ki je prej bil samo naslovni nadškof brez sedeža. Ob tej priliki velja omeniti, da sta bila OBSERVER in GUARDIAN po svojih sodelavcih edina poznana lista, ki sta napovedala, da bo beneški patrijarh Roncalli izvoljen za papeža. Tako sijajno so analizirali kardinalski zbor. Izvolitev je bila vsekakor posrečena, saj je sila težko pogoditi, kaj nam bo naslednji dan skuhal papež Janez. Zdaj je naročil anketo, ki naj dožene, če res nekateri desničarski laški škofje skupaj s kardinalom Ottavianijem politično delajo na tem, da preprečijo izvolitev levo usmerjenih demokrščanskih poslancev. - Edinstveni način plazenja v svobodo je izbral vzhodno nemški cirkuški akrobat preko električne žice z visoko napetostjo nad Teltow kanalom. O elektriki je vedel le, da bo postal prah in pepel, če se bo istočasno dotaknil jeklenega stolpa in kabla. Tako je skočil s stolpa na izolator in od tam na žico, po kateri se je plazil sede kakih 50 m do naslednjega stolpa v svobodi. Zadnji skok sicer ni bil srečen (bilo je kajpak ponoči) in mož je nazadnje obležal nezavesten na tleh - a ven dar živ in svoboden. - Desetletna hči pride iz šole in pravi, da prinaša nek njen sošolec v razred radio tranzistor. "Daddy, še meni kupi enega!" Za twist? Včasih smo nosili v šolo frače...

OD MESECA DO MESECA

NIČ GOSPOD

Ljudska mladina se je na 7. kongresu v Beogradu prelevila v Zvezo mladine Jugoslavije in sklenila, da bo nadaljevala z delovnimi akcijami. Čez 1.400 delegatov je na kongresu zastopalo 1.700.000 članov jugoslovanskih mladinskih organizacij. Kongresu je tudi prisostvovalo okoli 40 tujih delegacij. Delegatom, katerih povprečna mladost je bila 23 let, je na prvi dan kongresa, 23. jan. govoril Tito in jim povedal tole:

- a) O negativnih pojavih, ki so v glavnem podedovani od kapitalizma, govorimo od krito, da bi jih odpravili. Na Zapadu pravijo, da kažemo slabosti socializma, medtem ko oni o svojih napakah molče ali pa jih opozicija izrablja v borbi za oblast.
- b) Integracija ne pomeni zanikanja pravic narodnosti v Jugoslaviji. Gre se za "idejno-politično integracijo", ki je predpogoj za integracijo v gospodarstvu, socialistični kulturi, umetnosti in drugem.
- c) Socialistična zavest še ni popolnoma zmagala. Pri mnogih se razvija počasi in jo ovirajo zunanji vplivi. Pod blaščem demokracije se pojavljajo antisocialistični pojavi med majhnim delom umetnikov in književnikov, a celo med nekaterimi voditelji, ki pozabljajo, da so komunisti.
- č) V več-narodnostni skupnosti prihaja do nasprotij, katere bomo odpravili z razvojem zaostalih članov, kar pa ne sme iti na račun proizvajalcev v razvitih predelih. Tudi njihovo življenje se mora boljšati. Gospodarska integracija v interesu samih proizvajalcev bo odpravila razlike in premagala šovinizem.
- d) Integracija ne nasprotuje interesom posameznih republik ali narodnosti; prav tako tudi ne bo odpravila narodnosti in ustvarila edinstven narod.
- e) Nesmisel je trditi, da mora vsaka republika imeti vse attribute države: svojo vojsko, svoj denar in celo zunanjo politiko. Taki pogledi nimajo nič skupnega s socialističnim nazorom.
- f) Hegemonizem številnejšega naroda je zelo škodljiv; ker vodi k želji po emancipaciji in odcepitvi, ali pa vsaj k nezanimanju za celoto. Korene ima v kapitalistični preteklosti.
- g) Hegemonizem maloštevilnega naroda, ki je gospodarsko razvit, ima korene v sebičnih pobudah in željah, da bi izkoristil svoje prednosti na račun slabše razvitih narodov ali področij.
- h) Nekateri se boje reči, da so Jugoslovani, da ne bi okrnili svojih narodnih pravic. Nesmisel je siliti muslimane, naj se opredelijo za kako narodnost, če se počutijo le Jugoslovane - državljane socialistične Jugoslavije.
- i) Še zmeraj slišimo ogovarjanja, ki so socializmu tuja in so ostanki buržuaznih navad. Zelo sem užaljen, kadar me kdo oslovi z "gospodom", ker ima ta beseda svoj razredni pomen, je rekel Tito. Mladina mora temu nasprotovati.
- j) Socialistična inteligenca je koristna, toda nekateri jalovi intelektualci so glavni nosilci tujih slabih vplivov. Nerazumljivo je, kako da prospevajo v socialistični družbi. Vsega so naveličani in marksizem je zanje preživel ter iščejo nekaj novega.
- k) Še nikdar ni bilo prevajane toliko slabe literature kot sedaj, kar ima zelo slab vpliv na mladino. Tega ne moremo dovoliti, čeprav ne bo administrativnih posegov.
- l) Največ modernih umetniških del nima nobene vrednosti, a so preplavila umetniške razstave. Za take, posebno za abstraktne slike in kipe, se ne sme več trošiti družbeni denar.
- m) Tudi v filmih se kaže pomanjkanje idej in mnogokrat nimajo nobene zveze s stvarnostjo. Treba pa se je izogniti lova na čarovnice.
- n) Lani so priredili pretirano hajko na rokodelce, tako da zdaj še bolj primanjkuje uslug.
- o) Mladina naj se zavzema za socialistično poljedelstvo in se zanima za marksizem. Ko bo končana avto cesta do Beograda, naj nadaljuje z gradnjo Jadranske ceste.
- p) Na zunanje političnem nebu se je pričelo jasni, toda nekateri še kažejo bojevito razpoloženje, tako na zahodu kakor na vzhodu.
- r) Jugoslavija ne bo spremenila svoje zunanje politike, kot nekateri ugibajo na zapadu.
- s) Kitajci in Albanci napadajo Jugoslavijo pod krinko marksizma. Ves svet bi hoteli pahniti v vojno, ker mislijo, da bi ostalo dovolj Kitajcev, čeprav bi bili nobiti ljudje socialističnih in kapitalističnih dežel. To je politika Džengis kana, ne Marxa, je rekel Tito.

Jugoslavija ima sedaj 83 radijskih postaj, a število radijskih naročnikov je že doseglo 2 milijona. To pomeni, da ima vsa ki deseti Jugoslovan radijski aparat, medtem ko je prišel l. 1939 en radio na vsakih 100 ljudi. V Sloveniji pride en radio na 5 ljudi, na Hrvaškem 1 na vsakih 7 ljudi, v Srbiji 1 v 9, v Makedoniji 1 v 15, v Bosni 1 v 16 in v Črni gori en radio na vsakih 19 ljudi. Število televizijskih sprejemnikov tudi hitro narašča. Lani jih je bilo 125.000, ker se vsako leto nekako podvoje pričakujejo, da jih bo konec 1965 že 500.000. Srbija jih ima sedaj 60.000, Hrvaška 34.000, Slovenija 22.000, Bosna 9.000, Makedonija 1.500 in Črna gora 450. Trenutno je povpraševanje za televizorji večje kot pa zmogljivost jug. tovarn. Letos bodo zgradili še nekaj prenosnih oddajnikov v Makedoniji, Črni gori in v obalnem področju, tako da bo cela Jugoslavija pokrita z televizijsko mrežo.

Po vojni so v Sloveniji zgradili 1.186 km cest in 127 cestnih mostov. Tako ima zdaj Slovenija 15.742 km cest. Gostota slovenskega cestnega omrežja je 2,5-krat nad jug. povprečjem in celo na evropskim. Medtem ko je v Sloveniji na vsakih 1.000 km² 896 km cest, je v Evropi le 546 km. Število motornih vozil šteje v Sloveniji 69.000 ali devet = krat več kot l. 1946.

L. 1962 je bilo v Jugoslaviji zgrajenih okoli 100.000 stanovanj, kar je nekoliko isto število kot l. 1961, a je skoraj 19% več kot je bilo planiranih. Družbene investicije za gradnjo so znašale 182-190 milijonov dinarjev. V Sloveniji so zgradili preko 7.000 stanovanj, kar je 11% več kot 1961. leta.

Lani so pridelali v Jugoslaviji 3.72 milijonov ton pšenice, kar je 340.000 ton več kot l. 1961. Koruze pa so pridelali 5,270.000 ali 720.000 ton več kot l. 1961.

Hranilne vloge pri jug. hranilnicah in poštah so v jan. 1963 znašale 140 milijard dinarjev ali 18 milijard dinarjev več kot jan. 1962. Vlagatelj je okoli 3,5 milijona a vloženi denar se obrestuje po 5-7%.

Ljubljanski Litostroj je dobavil SZ 50 5-tonskih transportnih žerjavov v vrednosti 500 milijonov dinarjev. Obenem je Litostroj dobavil 50 diesel motorjev za črpalne postaje v ZAR. Vrednost tega izvoza je tudi znašala okoli 500 milijonov dinarjev. Litostroj zdaj izvozi okoli 45% vseh svojih izdelkov in sicer: turbine za elektrarne, opremo za cementarne in črpalke.

V Tolminu so odprli tovarno mlečnega sladkorja z letno produkcijo 100 ton.

Tovarna Tomos iz Kopra je lani izvozila tretjino svojih izdelkov. Največ v skandinavske dežele kamor je izvozila več mopedov kot pa vse nemške tovarne skupaj. Tovarna tudi pomaga pri gradnji sličnih tovarn v Indiji, Egiptu in Maroku.

Mariborsko podjetje Tehnogradnja je podpisalo pogodbo za zgraditev 3 mostov preko Evfrata v Siriji v vrednosti okoli 3 milijone dolarjev.

Lani je bilo na jug. mejah 12 milijonov prehodov. Kakih 1,700.000 tujcev je prišlo v Jugoslavijo in 300.000 Jugoslovanov je potovalo v tujino. Tu jih turistov je bilo 1,240.000, kar je 15% več kot l. 1961. Čez tretjino turistov je bilo iz Avstrije, četrtnina iz Z. Nemčije, potem slede Italija, Francija in Anglija. Večina turistov je šla na Jadran. Zaslužek od turizma je lani dosegel rekord: čež 40 milijonov dolarjev. Turistične vize se sedaj izdajajo na mejnih prehodih razen onim iz sosednim dežel. Pač pa bodo Italijani in Avstrijci v planiških dnevih med 22. in 25. marcem lahko prišli gledat smuške polete z enostavnimi propustnicami, katere bodo oni dni izdajali na mejnih prehodih na podlagi osebnih dokumentov.

Med Lescami in Bledom bodo zgradili na 49.000 m² zemljevid Jugoslavije v malem. Tam bodo zgrajeni minijaturni zgodovinski spomeniki, tovarne, avti in vlaki, ki bodo vozili po minijaturnih cestah in progah. Vse to bo ponoči osvetljeno in bo stalo kakih 50 milijonov dinarjev.

Ljubljanska opera je januarja gostovala v Italiji in sicer v Reggio Emilia, Modena in Bologna, kjer so predvajali Prokofjevo opero "Zaljubljen v tri oranže".

Stevan Sinanović, bivši generalni sekretar Zvezne komisije za vodno gospodarstvo je bil obsojen na 15 let strogega zavora, zaplenitev premoženja in povračilo škode, katero je povzročil. To bo kaj težko poravnal, ker je poneveril okoli 40 milijonov dinarjev. Par njegovih soudeležencev je bilo obsojenih na strogi zapor od 6 mesecev do 5 let in zaplenbo premoženja.

Jugoslovanski ambasador v Bagdadu France Primožič je nenadno umrl 31. januarja zadet od srčne kapi. Pokopali so ga 4. februarja v Ljubljani.

IVAN STANIČ